

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 lutego 2019 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał M. C. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń – renty rodzinnej i dodatku sierocego – za okres od dnia 1 czerwca 2017 roku do dnia 30 września 2018 roku w kwocie 34257,66 złotych plus odsetki ustawowe za opóźnienie za okres od dnia 27 czerwca 2017 roku do dnia 26 lutego 2019 roku, tj. do dnia wydania decyzji w kwocie 2498,61 złotych, łącznie kwotę 36 756,27 złotych.

(decyzja – k. 7-7 verte plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Decyzją z dnia 2 grudnia 2020 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał M. C. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od dnia 1 czerwca 2017 roku do dnia 30 września 2018 roku w kwocie 34257,66 złotych.

(decyzja – k. 36-36 verte plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Decyzją z dnia 2 grudnia 2020 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał M. C. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od dnia 1 grudnia 2018 roku do dnia 31 grudnia 2018 roku w kwocie 2176,53 złotych. W uzasadnieniu wskazano, że w grudniu 2018 roku na 53 godziny obowiązkowych zajęć w Policealnej Szkole Centrum (...) w S. ubezpieczony był nieobecny na wszystkich zajęciach.

(decyzja – k. 37-37 verte plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Odwołania od w/w decyzji wniósł M. C. zarzucając im naruszenie przepisów prawa poprzez: niezasadne i niezgodne z przepisami oraz stanem faktycznym stwierdzenie, iż świadczenie za okres od dnia 1 czerwca 2017 roku do dnia 30 września 2018 roku było świadczeniem pobranym nienależnie, a także brak uzasadnienia faktycznego, z którego wywodzone jest stwierdzenie, że pobrano nienależnie świadczenia za okres od dnia 1 czerwca 2017 roku do dnia 30 września 2018 roku. W uzasadnieniu skarżący wskazał, że w październiku 2017 roku podjął naukę w Policealnej Szkole Centrum (...) w S. na kierunku rachunkowość. Z uwagi na brak zaliczenia pierwszego semestru wnioskodawca został skreślony z listy z dniem 31 marca 2018 roku. Obecnie skarżący dalej kontynuuje naukę w w/w szkole na wskazanym kierunku. Jednocześnie ubezpieczony dookreślił, że nigdy nie podejmował nauki dla pozorów celem uzyskania świadczenia rentowego, zaś wszystkie trudności i przerwy w nauce spowodowane są jego problemami zdrowotnymi (zaburzenia nerwicowe, lękowe i snu) oraz trudną sytuacją rodzinną (w 2007 roku zmarł ojciec skarżącego, zaś w 2016 roku zmarła jego matka). Obecnie ubezpieczony mieszka sam i samodzielnie opłaca czynsz za mieszkanie, wodę, gaz, telefon, internet, dojazdy do szkoły. Jak wskazał nie dysponuje żadnymi oszczędnościami, z których mógłby pokryć żadaną przez ZUS kwotę. Co więcej w ocenie ubezpieczonego nie został on należycie pouczony, że w okresie od czerwca 2017 roku do września 2018 roku pobierał świadczenie niezasadnie.

(odwołanie – k. 3-5, k. 3-8 w aktach o sygn. VIII U 240/21 załączonych do sprawy)

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie. W uzasadnieniu wskazano, że M. C. był uprawniony do renty rodzinnej po zmarłym ojcu Z. C..

Renta była wypłacana pod warunkiem kontynuacji nauki - w spornym okresie na podstawie zaświadczeń Akademii Obrony Narodowej w W. i Policealnej Szkoły Centrum (...).

W wydawanych decyzjach wnioskodawca był każdorazowo informowany o konieczności powiadomienia Zakładu o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty w całości lub w części (w tym o zaprzestaniu kontynuowania nauki).

Zgodnie z zaświadczeniem z dnia 20.12.2018 r. w Akademii (...) wnioskodawca studiował w okresie 01.01.2015 r. -08.05.2017 r., następnie został skreślony z listy studentów.

W Policealnej Szkole Centrum (...) na kierunku (...) wnioskodawca zapisał się do szkoły od 13.10.2017 r., nie był obecny na zajęciach w miesiącach październik 2017- luty 2018, decyzją Rady Pedagogicznej z dnia 04.02.2018r. nie otrzymał promocji na semestr drugi.

Po raz kolejny do szkoły zapisał się 13.03.2019, był obecny na zajęciach w okresie marzec 2019-czerwiec 2019, decyzją Rady Pedagogicznej z 31.08.2019r. nie otrzymał promocji na semestr drugi oraz został skreślony z listy słuchaczy.

Z uwagi na brak kontynuacji nauki w okresie 01.06.2017-30.09.2018 prawo do renty rodzinnej i dodatku dla sieroty zupełnej nie przysługuje.

(odpowiedź na odwołanie – k. 12-12 verte, k. 9-9 verte w aktach o sygn. VIII U 240/21 załączonych do sprawy)

Postanowieniem z dnia 11 marca 2021 roku tutejszy sąd połączył sprawę o sygn. akt VIII U 240/21 ze sprawą o sygn. akt VIII U 2922/20 i sprawy rozpoznał łącznie pod numerem sprawy VIII U 2922/20.

(postanowienie – k. 11 w aktach o sygn. VIII U 240/21 załączonych do sprawy)

Na rozprawie w dniu 23 czerwca 2021 roku sąd postanowił pominąć wniosek pełnomocnika skarżącego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego psychiatry na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. jako nieistotny do rozpoznania sprawy.

(rozprawa z dnia 23 czerwca 2021 – e-protokół (...):04:37 – 00:05:28 – płyta CD – k. 77)

Na rozprawie w dniu 25 października 2021 roku pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołania i wniósł o przyznanie kosztów zastępstwa procesowego udzielonego z urzędu, oświadczając że koszty te nie zostały uiszczone, ani w całości, ani w części, zaś pełnomocnik ZUS wniósł o ich oddalenie.

(końcowe stanowiska stron złożone na rozprawie w dniu 25 października 2021 roku – e-protokół (...):01:18 – 00:01:59 oraz 00:08:02 – 00:09:01 – płyta CD – k. 86)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. C. urodził się w dniu (...).

(okoliczność bezsporna)

Na mocy decyzji organu rentowego z dnia 26 lipca 2007 roku M. C. był uprawniony do renty rodzinnej po zmarłym ojcu Z. C. pod warunkiem przedłożenia zaświadczenia potwierdzającego kontynuowanie nauki. W treści pouczenia do ww. decyzji, w pkt X, wskazano, że osoba uprawniona do renty rodzinnej zobowiązana jest powiadomić ZUS o okolicznościach powodujących zawieszenie prawa do renty tj.: o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły (na uczelnię), a jeżeli uczy się nadal – zobowiązana jest do nadesłania zaświadczenia z ww. szkoły – uczelni o kontynuowaniu nauki i dacie jej programowego ukończenia. Decyzję doręczono przedstawicielce ustawowej małoletniego wówczas wnioskodawcy – J. C. (1).

(decyzja – k. 34 plik I załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Kolejne decyzje doręczane wnioskodawcy (po ukończeniu przez niego 18 roku życia), dotyczące przeliczenia świadczenia, wstrzymania wypłaty świadczenia również zawierały stosowne pouczenia oraz informacje o terminie płatności renty, tj. 25 dzień każdego miesiąca.

(decyzje k.123-124, 134, 145, 155, 169-170, 173-174, 193, 205-207,217-219, 237-239 akt ZUS)

Matka wnioskodawcy (J. C. (2)) zmarła w dniu 22 czerwca 2016 roku.

(okoliczność bezsporna, a ponadto odpis skrócony aktu zgonu – k. 197 plik I załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Od dnia 1 czerwca 2016 roku wnioskodawca otrzymuje rentę rodziną z dodatkiem dla sieroty zupełnej.

(okoliczność bezsporna; a nadto decyzja – k.199 akt ZUS)

Z wystawionego przez Akademię (...) w W. zaświadczenia z dnia 20 grudnia 2018 roku wynikało, że skarżący studiował na wskazanej uczelni na kierunku: Stosunki (...) w okresie 1 października 2015 roku do dnia 8 maja 2017 roku. Został skreślony z listy studentów z dniem 8 maja 2017 roku.

(zaświadczenie – k. 247 plik I załączonych do sprawy akt organu rentowego, zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 25 października 2021 roku e-protokół (...):03:39 – 00:03:57 – płyta CD – k. 86 w związku z rozprawą z dnia 21 kwietnia 2021 roku e-protokół (...):05:34 – 00:11:04 – płyta CD – k. 68, zeznania świadka B. B. na rozprawie w dniu 21 kwietnia 2021 roku e-protokół (...):20:38 – 00:26:16 – płyta CD – k. 68)

W dniu 13 października 2017 roku wnioskodawca zapisał się do Szkoły Policealnej Centrum (...) w S. na kierunek technik rachunkowości. Skarżący nie był obecny na żadnych zajęciach w okresie od października 2017 roku – do lutego 2018 roku, w związku z czym decyzją Rady Pedagogicznej z dnia 4 lutego 2018 roku nie otrzymał promocji na drugi semestr i został skreślony z listy słuchaczy.

W dniu 29 października 2018 roku wnioskodawca ponownie zapisał się do Szkoły Policealnej Centrum (...) w S. na kierunek technik rachunkowości. Ubezpieczony uczestniczył w zajęciach:

1. w listopadzie 2018 roku – obecny na 9 h z 30 h;
2. w grudniu 2018 roku – nieobecny na żadnej godzinie z 53 h;
3. w styczniu 2019 roku – obecny na 30 h z 42 h;
4. w lutym 2019 roku – obecny na 9 h z 11 h.

Decyzją Rady Pedagogicznej z dnia 4 lutego 2019 roku wnioskodawca nie otrzymał promocji na wyższy semestr i został skreślony z listy słuchaczy.

W dniu 13 lutego 2019 roku wnioskodawca ponownie zapisał się do Szkoły Policealnej Centrum (...) w S. na kierunek technik rachunkowości Ubezpieczony uczestniczył w zajęciach:

1. w marcu 2019 roku – obecny na 32 h z 42 h;
2. w kwietniu 2019 roku – obecny na 24 h z 40 h;
3. w maju 2019 roku – obecny na 50 h z 67 h;
4. w czerwcu 2019 roku – obecny na 4 h z 8 h.

Decyzją Rady Pedagogicznej z dnia 31 sierpnia 2019 roku wnioskodawca nie otrzymał promocji na wyższy semestr i został skreślony z listy słuchaczy.

(pismo – k. 9, k. 24, k. 31 plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego, pismo – k. 79-79 verte, zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 25 października 2021 roku e-protokół (...):03:39 – 00:03:57 – płyta CD – k. 86 w

związku z rozprawą z dnia 21 kwietnia 2021 roku e-protokół (...):05:34 – 00:17:48- płyta CD – k. 68, zeznania świadka B. B. na rozprawie w dniu 21 kwietnia 2021 roku e-protokół (...):20:38 – 00:26:16 – płyta CD – k. 68; pismo – k.79)

Zgodnie ze Statutem Szkoły Policealnej Centrum (...) w S. do egzaminu semestralnego dopuszcza się słuchacza, który uczęszczał na poszczególne obowiązkowe zajęcia edukacyjne przewidziane w danym semestrze, w wymiarze co najmniej połowy czasu przeznaczanego na każde z tych zajęć oraz otrzymał z tych zajęć oceny uznane za pozytywne w ramach wewnątrzszkolnego oceniania. Wnioskodawca wskazanych warunków nie spełnił.

(pismo – k. 79-79 verte)

Z przedstawionej w toku postępowania dokumentacji medycznej wynika, że w 2016 roku rozpoznano u wnioskodawcy epizod depresyjny i kolejne w 2020 roku. W 2019 roku u ubezpieczonego rozpoznano kamicy pęcherzyka żółciowego.

(dokumentacja medyczna – k. 6-11, k. 28-47)

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dowodów zebranych w toku postępowania, w tym dokumentacji zgromadzonej w aktach rentowych wnioskodawcy, a także częściowo w oparciu o zeznania skarżącego w zakresie, w jakim posłużyły do poczynienia ustaleń oraz w oparciu o zeznania powołanego w sprawie świadka. Ze zgromadzonej w sprawie dokumentacji medycznej wynika, że w 2016 roku u ubezpieczonego rozpoznano epizod depresyjny, kolejne zaś rozpoznania w tym zakresie miały miejsce w 2020 roku. Jednocześnie w 2019 roku u skarżącego rozpoznano kamicy pęcherzyka żółciowego. W związku z powyższym brak jest jakichkolwiek dowodów (nie potwierdza tego przedłożona przez wnioskodawcę dokumentacja medyczna), że ze względów zdrowotnych w spornym okresie ubezpieczony nie mógł uczestniczyć w zajęciach prowadzonych w Szkole Policealnej Centrum (...) w S., do której uczęszczał.

W związku z powyższym tutejszy sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. postanowił pominąć wniosek pełnomocnika skarżącego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego psychiatry uznając, że jest on nieistotny dla rozpoznania sprawy. Poza tym ustalenie, z jakich przyczyn wnioskodawca nie uczestniczył w zajęciach, w sytuacji gdy nie kwestionował on faktu absencji w zajęciach, pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia spornej kwestii będącej przedmiotem niniejszego postępowania. Jeżeli stan zdrowia uniemożliwiał wnioskodawcy czasowe uczestniczenie w zajęciach, czy też przystępowanie do egzaminów i zaliczeń, mógł on poinformować o tym szkołę i ewentualnie ustalić z nią, jakie są możliwości w takiej sytuacji zaliczenia jednak danego semestru. Tymczasem odwołujący nie podjął takich działań.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego odwołania nie zasługują na uwzględnienie.

W myśl art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 291 t.j.), dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

- 1) do ukończenia 16 lat;
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Ustawodawca przyjmuje zatem, że z zakończeniem granicy wiekowej 25 lat prawo do renty rodzinnej ustaje bez względu na okres, jaki pozostał do zakończenia nauki w szkole, jeżeli jest ona odbywana w szkole nie będącej szkołą wyższą. Wyjątek – w odniesieniu do odbywania studiów w szkole wyższej – ustanowiony został w art. 68 ust. 2 ustawy, dopuszczając dalsze, maksymalne przedłużenie okresu pobierania renty rodzinnej przez dziecko, które osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, do zakończenia tego ostatniego roku studiów.

W świetle powyższego prawo do renty rodzinnej dla dziecka ze względu na wiek ulega przedłużeniu w przypadku kontynuowania nauki w szkole (nie dłużej niż do osiągnięcia 25 lat życia, z zastrzeżeniem art. 68 ust. 2). Utratę uprawnień powoduje ukończenie nauki i chodzi tu o takie sytuacje jak usunięcie ze szkoły, skreślenie z listy studentów. Na gruncie art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez ukończenie nauki w szkole należy rozumieć również jej zaprzestanie, np. przez skreślenie z listy uczniów. Definitywne (ostateczne) skreślenie z listy uczniów powoduje w zakresie prawa do renty rodzinnej taki sam skutek, jaki wynika z ukończenia nauki potwierdzonego świadectwem szkolnym. /III AUa 1012/18 - wyrok SA Łódź z dnia 24-07-2019/

Do stwierdzenia czy ktoś pobiera naukę w szkole w rozumieniu art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, nie jest wystarczające ustalenie zamiaru pobierania tejże nauki. Muszą występować przejawy zewnętrzne. Można zatem pobierać naukę w szkole nie po to, aby poszerzać swoją wiedzę, czy też nie po to aby zdobywać formalne kwalifikacje czy uprawnienia, a tylko po to (w znaczeniu intencji) aby otrzymywać rentę rodzinną, a mimo to jeśli tylko uczestniczy się w zajęciach i wypełnia inne postawione wymagania, należy uznać, że ktoś taki pobiera naukę w szkole. Jeżeli jednak nie wypełnia się podstawowych obowiązków w postaci uczestnictwa w zajęciach, przy czym nie podaje się żadnego usprawiedliwienia (wy tłumaczenia) tejże nieobecności; ponadto jeżeli na skutek tego dochodzi do skreślenia z listy słuchaczy, to nie można uznać, że okres poprzedzający skreślenie, kiedy ciągle występuje stuprocentowa nieobecność, był nauką w szkole. Nauka w szkole to poddanie się wymogom - rygorom nauczania w zorganizowanej, zinstytucjonalizowanej formie, wymogom określonym w odpowiednich przepisach prawa oświatowego oraz regulaminie szkoły. Niewypełnianie żadnych obowiązków, czy też ich wypełnianie, ale tylko w sobie znany sposób, bez poddania się reżymowi nauczania zinstytucjonalizowanego, nie jest nauką w szkole. /III AUa 66/18 - wyrok SA Białystok z dnia 07-03-2018/

Sąd ma przy tym na uwadze, iż prawo do renty rodzinnej nie jest uzależnione od frekwencji ucznia w zajęciach szkolnych. Świadczenie to przysługuje bowiem od dnia podjęcia nauki do dnia jej ukończenia w planowanym terminie, bądź utraty statusu ucznia (studenta) wskutek skreślenia z listy uczniów (studentów) przez właściwy organ określony w statucie szkoły. Organ rentowy nie jest uprawniony do ustalania, na podstawie uczestniczenia przez uprawnionego w zajęciach szkolnych, istnienia prawa do świadczenia. Możliwe są określone przerwy w nauce (rozszerzająca wykładnia funkcjonalna przepisu), nawet powodujące czasową utratę statusu ucznia w danej szkole, ale o charakterze przejściowym, wywołane jednak nadzwyczajnymi i obiektywnymi przyczynami. /III AUa 1977/17 - wyrok SA Katowice z dnia 30-01-2018/

Nie należy też tracić z pola widzenia przepisy o rencie rodzinnej nie uzależniają prawa do tego świadczenia od systematyczności nauki, jej pozytywnych rezultatów, ewentualnego powtarzania semestrów. Jedyne warunki to kontynuowanie nauki i ograniczenie wiekowe. Omawiany przepis powinien być zatem wykładany zgodnie z jasnym i niebudzącym wątpliwości brzmieniem nieróżnicującym przyczyn przedłużenia się czasu studiów – okresu nauki . /III AUa 490/18 - wyrok SA Wrocław z dnia 13-11-2018/ W sytuacji, gdy student/ uczeń nie tylko nie uczęszcza na zajęcia, ale także nie przystępuje do żadnych zaliczeń i egzaminów, nie można uznać go za osobę pobierającą naukę. Odmienne należy ocenić przypadek udziału studenta/ ucznia w sesji egzaminacyjnej, ale z negatywnym wynikiem, nieupoważniającym do zaliczenia semestru. Nie można wówczas odmówić studentowi/ uczniowi faktycznego realizowania - chociaż z miernym rezultatem - obowiązującego w uczelni programu nauczania. / I UK 53/15 - wyrok SN - Izba Pracy z dnia 03-02-2016/

Istota renty rodzinnej służącej dziecku zmarłego ubezpieczonego, sprowadza się do zapewnienia świadczenia alimentacyjnego umożliwiającego mu kontynuowanie nauki w celu uzyskania zdolności do samodzielnego utrzymania. Pojęcie kontynuowanie nauki, nie polega na stwarzaniu pozorów jej pobierania, czy też wyrażaniu chęci i woli jej pobierania. Nie można bowiem osoby, która faktycznie nie pobiera nauki uznać za osobę pobierającą naukę w rozumieniu cyt. art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j Dz.U. z 2016 r. poz. 887 ze zm.). Przez określenie przez ustawodawcę w art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, iż renta rodzinna przysługuje dziecku po ukończeniu 16 roku życia do ukończenia nauki w szkole należy rozumieć nie tyle formalny status ucznia (studenta), co realne

wypełnianie tej roli stosownie do regulaminu uczelni (szkoły), w szczególności poprzez uczestnictwo w zajęciach, podchodzenie do egzaminów i przedkładanie wymaganych prac semestralnych itd. Nie mieści się w tym pojęciu takie postępowanie ucznia (studenta), które polega na zapisywaniu się do danej szkoły bez uczestniczenia w całości lub istotnej części zajęć, nie podchodzeniu do egzaminów, nie przedkładaniu wymaganych programem nauczania prac itp. III AUa 1370/14 - wyrok SA Poznań z dnia 13-05-2015. Nie można mówić o pobieraniu nauki, gdy uczeń nie podejmuje żadnych starań w kierunku przyswajania wiedzy, a status osoby uczącej się uzyskuje tylko przez "zapisanie się" do określonej szkoły". /III AUa 51/14 - wyrok SA Łódź z dnia 29-04-2014 ,III AUa 1962/13 - wyrok SA Łódź z dnia 20-12-2013/

Na mocy art. 76 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jeżeli do renty rodzinnej uprawniona jest sierota zupełna, przysługuje jej dodatek dla sierot zupełnych.

W orzecznictwie znajduje potwierdzenie okoliczność, że przedmiotowy dodatek przysługuje osobie, która pobiera rentę rodzinną przy czym bez znaczenia pozostaje z jakiego tytułu renta ta jest pobierana (wyrok SA w Katowicach z dnia 19 listopada 2009 r. III AUa 1829/09). Konieczną bowiem przesłanką jest faktyczne pobieranie renty rodzinnej (wyrok SA w Warszawie z dnia 23 marca 2005 r. III AUa 1511/04).

W myśl art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

Zgodnie zaś z ust. 2 pkt 1 w/w przepisu za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Zgodnie z ust. 3 w/w przepisu, za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.

W ustępie 4 i 5 cytowanego przepisu ustawodawca określił, za jaki okres można skutecznie żądać zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. I tak nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że renta rodzinna, przyznana była wnioskodawcy po zmarłym ojcu. Dodatkowo otrzymywał on także dodatek dla sieroty zupełnej.

W dniu 13 października 2017 roku wnioskodawca po raz pierwszy zapisał się do Szkoły Policealnej Centrum (...) w S. i w okresie od października 2017 roku – do lutego 2018 roku nie uczęszczał na żadne zajęcia, w związku z czym nie otrzymał promocji na kolejny semestr i został skreślony z listy słuchaczy.

W dniu 29 października 2018 roku wnioskodawca ponownie zapisał się do w/w szkoły. Skarżący uczęszczał na zajęcia: w listopadzie 2018 roku – obecny na 9 h z 30 h, w grudniu 2018 roku – nieobecny na żadnej godzinie z 53 h, w styczniu 2019 roku – obecny na 30 h z 42 h, w lutym 2019 roku – obecny na 9 h z 11 h. W związku powyższym ubezpieczony nie otrzymał promocji na kolejny semestr i został skreślony z listy słuchaczy.

W dniu 13 lutego 2019 roku wnioskodawca ponownie zapisał się do w/w szkoły. Skarżący uczęszczał na zajęcia: w marcu 2019 roku – obecny na 32 h z 42 h, w kwietniu 2019 roku – obecny na 24 h z 40 h, w maju 2019 roku – obecny na 50 h z 67 h, w czerwcu 2019 roku – obecny na 4 h z 8 h. W związku powyższym ubezpieczony nie otrzymał promocji na kolejny semestr i został skreślony z listy słuchaczy.

Z punktu widzenia niniejszej sprawy istotna jest również treść pisma Szkoły Policealnej Centrum (...) w S. z dnia 9 lipca 2021 roku, z której wynika że do egzaminu semestralnego dopuszcza się słuchacza, który uczęszczał na

poszczególne obowiązkowe zajęcia edukacyjne przewidziane w danym semestrze, w wymiarze co najmniej połowy czasu przeznaczanego na każde z tych zajęć oraz otrzymał z tych zajęć oceny uznane za pozytywne w ramach wewnątrzszkolnego oceniania. Z treści wskazanego pisma wynika także, że powyższych warunków skarżący nie spełnił.

Na uwzględnienie tutejszego sądu nie zasługiwały również twierdzenia wnioskodawcy, iż z uwagi na stan zdrowia nie mógł on uczestniczyć w spornym okresie w zajęciach. Wskazanej okoliczności nie potwierdza załączona do sprawy dokumentacja medyczna skarżącego.

Trzeba mieć przecież na względzie, że np. choroba, czy inne szczególne wydarzenie może eliminować z uczestnictwa w zajęciach na długi, nawet kilkumiesięczny okres, a mimo to przy posiadaniu minimum frekwencji możliwe jest klasyfikowanie ucznia. Nie budzi zdziwienia uznawanie takiego okresu za naukę w szkole w znaczeniu prawnym. W takiej sytuacji względy słuszności skłaniają do bardziej formalnego podejścia, czyli traktowania bycia wpisanym na listę uczniów jako nauki w szkole. Tym bardziej, że z reguły osoba chorująca ma przynajmniej zamiar kontynuowania nauki w szkole (nawet jeżeli niekiedy ten „zamiar jest odroczone”), to w każdym razie statystycznie po wyleczeniu prawie każda osoba będąca uczniem kontynuuje naukę. Z taką sytuacją nie mamy do czynienia w niniejszej sprawie, gdyż wnioskodawca, albo w ogóle w danym semestrze nie uczestniczył w zajęciach, albo uczestniczył tylko sporadycznie, a ostatecznie został skreślony z listy słuchaczy.

Prawo do renty rodzinnej jest związane z posiadaniem statusu ucznia/studenta w ujęciu formalnym -odpowiedni wpis, i materialnym- podejmowanie starań. Samo zapisanie się do szkoły pomaturalnej nie wystarcza do uzyskania prawa do renty rodzinnej, jeżeli ubezpieczony nie realizuje obowiązków ucznia.

Abstrahując od powyższego, nie sposób także przyjąć, iż wnioskodawca nie znał treści pouczenia. Znajduje się ono na każdej decyzji i jest dostatecznie precyzyjne.

Sąd Najwyższy podkreślił, że na podstawie art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Pouczenie musi być należyte, czyli wyczerpujące i wyraźnie wskazujące okoliczności w jakich dochodzi do nienależnego pobrania świadczenia, dokonane w taki sposób, aby było zrozumiałe dla osoby, do której było skierowane. Pouczenie nie może być abstrakcyjne, obciążone brakiem konkretności (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 listopada 1998 roku w sprawie o sygn. akt II URN 46/95, OSNP 1996/12/174, lex numer 23750 i z dnia 17 lutego 2005 roku w sprawie o sygn. akt II UK 440/03, OSNP 2005/18/291, lex numer 155203). Warunkiem uznania świadczenia za nienależnie pobrane jest pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie w czasie pobierania świadczenia powoduje jego utratę (w całości lub w części). Pouczenie o takich okolicznościach nie może odnosić się indywidualnie do pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z różnorodnych okoliczności wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy. W tym sensie wystarczające jest przytoczenie przepisów określających te okoliczności. Jednakże pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, aby pobierający świadczenie mógł je odnieść do własnej sytuacji. Ponieważ pouczenie dotyczy zmian w stanie faktycznym i prawnym w stosunku do stanu istniejącego w dacie przyznania świadczenia, pobierający świadczenie musi mieć możliwość skonfrontowania zmian, jakie zaszły w jego przypadku, z treścią pouczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2008 roku w sprawie o sygn. akt I UK 394/07, lex numer 494135).

Jeśli organ rentowy zaniechał pouczenia osoby pobierającej świadczenie o okolicznościach powodujących ustanie prawa do świadczenia, to nienależne świadczenie traci przymiot świadczenia nienależnie pobranego i tym samym powoduje zwolnienie osoby bezpodstawnie pobierającej świadczenia z obowiązku ich zwrotu. Obowiązek taki, na podstawie art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, istnieje bowiem tylko w stosunku do osób, które nienależnie pobrały świadczenia, a nie wobec osób, które pobrały nienależne świadczenia. /III AUa 525/19 - wyrok SA Lublin z dnia 30-10-2019/

Należy w tym miejscu podkreślić, że wnioskodawca nie kwestionował okoliczności kierowania do niego pouczeń związanych z prawem do renty rodzinnej, ani też ich prawidłowości.

W ocenie tutejszego sądu na tle przytoczonych okoliczności, decyzja organu rentowego z dnia 26 lutego 2019 roku i dwie decyzje z dnia 2 grudnia 2020 roku są prawidłowe.

Mając powyższe na uwadze Sąd w punkcie 1 sentencji wyroku w oparciu o treść art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołania.

W punkcie 2 sentencji wyroku Sąd przyznał ze Skarbu Państwa – Kasy Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz adwokata M. Ś. kwotę 332,10 zł tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu. Odwołania zostały złożone od trzech decyzji ZUS, w sprawach o sygn. akt VIII U 2922/20 i VIII U 240/21, które następnie na podstawie art. 219 k.p.c. zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia. Jednakże owe połączenie na podstawie wskazanego przepisu jest tylko zabiegiem technicznym, który nie prowadzi do powstania jednej nowej sprawy, nie pozbawia połączonych spraw ich odrębności i nie zmienia faktu, że łącznie rozpoznawane i rozstrzygane sprawy są nadal samodzielnymi sprawami. W konsekwencji, w razie połączenia przez sąd kilku spraw do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia, zwrot kosztów procesu przysługuje stronie odrębnie w każdej z połączonych spraw (postanowienie składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2012r., I Cz 164/11, Lex nr 1254636).

Zgodnie z art. 29 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku o adwokaturze (Dz.U.2020.o.1651 t.j.) koszty pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu ponosi Skarb Państwa albo jednostka samorządu terytorialnego, jeżeli przepis szczególny tak stanowi. Stosownie zaś do treści § 15 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2019 r. poz. 18) w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego oraz w sprawach dotyczących podlegania ubezpieczeniom społecznym opłaty wynoszą 90 zł. Zgodnie zaś z § 4 ust.3 opłaty o których mowa w ust. 1 i 2 podwyższa się o stawkę podatku od towarów i usług przewidzianą dla tego rodzaju czynności w przepisach o podatku od towarów i usług. Z tych względów Sąd zwiększył należną kwotę o kwotę podatku VAT tj. o kwotę 20,70 zł.